

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ПІДТРИМКИ МАЛОГО Й СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

*Пакуліна А.А. к.е.н., доцент
Кулімякіна Д.Ю.*

Харківський національний університет будівництва та архітектури

В умовах активних соціально-економічних перетворень в Україні повному визначається роль малого й середнього бізнесу для регіонального розвитку, відбувається розширення економічної самостійності регіонів. Розробка системи підтримки малого й середнього бізнесу дасть змогу сформулювати стратегічні засади підтримки та розробити управлінські технології стимулювання розвитку малого й середнього бізнесу для забезпечення необхідних етапів ефективного регіонального розвитку [1]. Тому на сьогоднішній день тема дуже актуальна, адже на сучасному етапі трансформації економіки України одним із головних чинників стабільності соціально-економічних відносин у державі є забезпечення сталого економічного зростання та розвитку регіонів на основі мобілізації й ефективного використання всього комплексу наявних умов та відповідних ресурсів.

Перехідний стан соціально-економічної системи України є об'єктивним етапом її розвитку, зумовленим характером руху кожної системи від початку становлення до досягнення вищого стану і від нього до стану регресу, стагнації, коли через зміни в середовищі і власних елементах система припиняє функціонування [2]. Суспільний прогрес і трансформаційні перетворення у світі зумовили зміни в структурі економіки, підвищили значення конкурентних сил у процесі визначення парадигми сучасного економічного розвитку не тільки країни, а й окремих регіонів. Малий та середній бізнес, може стати потужним фактором у подоланні кризових явищ в економіці регіону, формуванні та розвитку конкурентних переваг регіональної економіки.

Успішне функціонування підприємництва є вагомим чинником розв'язання важливих соціально-економічних проблем і суперечностей, а також виступає запорукою подальшого інтенсивного зростання регіону і держави в цілому. Малі та середні підприємства як самостійні елементи ринкової економіки займають переважну частку в таких галузях економіки, як оптова та роздрібна торгівля, харчова промисловість та будівництво, одночасно стимулюючи розвиток конкуренції в економіці, забезпечуючи зайнятість населення та сприяють збільшенню обсягу вироблених товарів і послуг у конкретному регіоні [3].

Мале та середнє підприємництво несе на собі значне смислове навантаження. Дрібні і середні підприємства мають помітне значення в зайнятості, виробництві окремих товарів, дослідницьких і науково-виробничих розробках. Вони створюють середовище і дух підприємництва, без яких неможлива ринкова економіка, забезпечують необхідну мобільність в умовах

ринку, створюють глибоку спеціалізацію і кооперацію, без яких неможлива висока ефективність.

Так, малий і середній бізнес забезпечує: створення нових робочих місць, забезпечення зайнятості працездатного населення і, як наслідок, скорочення кількості людей, які потребують соціальної допомоги; забезпечення соціальної стабільності та зниження рівня бідності; можливість енергійним і заповзятим людям відкрити свою справу у виробничій, науковій та іншій діяльності, реалізуючи в ній свої здібності; збільшення надходження до бюджету; зростання частки ВВП, яку створюють малі підприємства; збільшення частки середнього класу, а, значить, соціальної та політичної стабільності; підвищення стійкості та конкурентоспроможності підприємств.

Малий бізнес відіграє важливу роль для розвитку ефективного середнього бізнесу, що в процесі свого зростання та розвитку переходить в іншу, більш масштабну категорію. На відміну від великого, малий та середній бізнес мають певні переваги, які забезпечують розвиток регіональної економіки країни: МСБ на відміну від великого бізнесу, не вимагає великих інвестицій та характеризуються швидкою окупністю витрат; значно підвищують рівень конкуренції на ринку та спонукають підприємців до більш ефективної та якісної діяльності; відмінність МСБ від великого бізнесу полягає в здатності більш динамічно та оперативно розвиватися, забезпечує необхідну мобільність в умовах ринку, орієнтуючись на інновації, і швидко реагують на запити споживачів; відкритість доступу та легкість входження до цього сектора економіки, на відміну від великого бізнесу, що збільшує можливість залучати до роботи на своїх підприємствах таких спеціалістів, які працюють на свій страх та ризик за невелику винагороду; підприємства МСБ вирішують проблеми зайнятості в регіоні за допомогою створення робочих місць, створюють передумови формування середнього класу; підвищують рівень конкурентоспроможності регіонів та галузей унаслідок високої мобільності у використанні ресурсів, невеликих термінах часу переформатування діяльності; вирішують значну кількість соціальних проблем та організації соціальної сфери в регіональних господарських комплексах.

Малі й середні підприємства виконують в економіці країни низку важливих та специфічних функцій. В економічній літературі загально визнані чотири основні функції МСБ: соціальна, економічна, ресурсна, творча [4].

Отже, для нормального розвитку малого та середнього бізнесу владні структури на рівні держави та регіонів мусять створювати відповідне регулююче середовище. Вплив малого й середнього бізнесу на економічний розвиток регіону відбувається за умов наявності ефективної системи підтримки малого й середнього бізнесу, на який впливає рівень споживання населення, який визначає економічний розвиток регіонів України.

Література:

1. Сучасний стан та тенденції діяльності підприємств малого бізнесу в Харківській області: сайт URL: file:///C:/Users/%D0%AE%D1%80%D1%8F/Desktop/170454-376258-1.
2. Фінагіна О. В. Ринкова трансформація в регіоні: особливості розвитку та діагностування: монографія. НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. Донецьк: Юго-Восток. Лтд. 2005, 228 с.
3. Регіональні особливості розвитку малого та середнього бізнесу на прикладі Чернігівської області : сайт URL: file:///C:/Users/%D0%AE%D1%80%D1%8F/Desktop/inek_2013_7_31.pdf.
4. Вороніна Л. І. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання: навч. посібник. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. 307 с.

КОНТРОЛІНГ ЯК НАПРЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

*Пакуліна А. А., к.е.н, доцент
Байлов І. А.*

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Контролінг – це один з найновіших напрямів інформаційно-економічного розвитку підприємства. В сучасних умовах господарювання інтерес до нього проявляється у все більшій мірі, що зумовлено появою значної кількості перекладених видань з питань обліку, фінансів, ціноутворення тощо. Система контролінгу – це принципово нова концепція інформації і управління, яку можна визначити як обліково-аналітичну систему, що реалізує синтез елементів обліку, контролю, планування, яка забезпечує як оперативне, так і стратегічне управління процесом досягнення цілей і результатів діяльності підприємства.

Під терміном «контролінг» в зарубіжній літературі розуміють спеціально сконструйовану систему на основі інтеграції методів планування, обліку, аналізу, нормування, контролю та управління, яка забезпечує отримання, опрацювання та узагальнення інформації про діяльність підприємства. Така система разом з вирішенням оперативних завдань орієнтується на стратегічні цілі.

Під контролінгом розуміють концепцію ефективного управління фірмою і забезпечення її довгострокового існування. Концепція контролінгу передбачає розробку філософії поведінки фірми, використання принципу прямого і зворотного зв'язку біокібернетичному контурі регулювання, розробку енергетичного балансу, балансу навколишнього середовища, створення систем обліку витрат, активізацію нематеріальних факторів (комунікації, мотивація, стимулювання праці). Складність сучасних умов забезпечення прийняття рішень вимагає посилення узгодженості в діях штабних і лінійних управлінських кадрів. Розробка спеціальної системи контролінгу для підприємства вимагає від спеціаліста не лише знання проектування